SVOBODA
UKRAINIAN DAILY

СВОБОДА
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. XCVII. No. 147. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, AUGUST 3, 1990 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 3-го СЕРПНЯ 1990 Ч. 147. РІК XCVII.

ВЕРХОВНА РАДА УССР ВИРІШУЄ ДОЛЮ ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ АЕС

Київ (УПА, УНВІС). — У вівторок, 31-го липня, на сесії Верховної Ради УССР народні депутати обговорювали ряд питань, пов'язаних з наслідками катастрофи на Чорнобильській АЕС. Перед присутніми виступили заступник голови Ради Міністрів УССР Костянтин Масик та голова комісії з питань Чорнобиля Володимир Яворівський.

Голосування з приводу закриття чи незакриття Чорнобильської АЕС відбудеться в найближчі дні.

Як стало відомо, страйк працівників Київського Грамвайно-Тролейбусного Управління (КТТУ), який відбувся 24-го липня, був не лише економічний. Справжні мотиви страйку старанно приховували від киян партійні керівники КТТУ, користуючись монополією Компартії на засоби масової інформації.

Об'єднаний робітничий комітет КТТУ поширив летючку в столиці України з повідомленням, що страйкарі, окрім підвищення платні, вимагали: визнати Київ зоною екологічного лиха; виконати вимоги українських шахтарів про деполітизацію армії, міліції, КГБ, суду, прокуратури та видалення партійних комітетів за межі підприємств і організацій Києва; офіційно визнати в Києві українську національну символіку — синьо-жовтий прапор, тризуб та гимн „Ще не вмерла України".

В летючці водії та робітники електро-транспортних підприємств закликають киян єднатися в боротьбі проти брехливої партійної бюрократії.

В середу, 29-го липня, в Києві на площі Жовтневої революції відбувся мітинг, учасники якого вимагали негайного вирішення питань, що стосуються наслідків катастрофи в Чорнобилі, закриття Чорнобильської АЕС, видалення реактора Інституту Ядерних Досліджень АН УССР за межі Києва, відселення людей із забруднених зон, припинення примусової мобілізації військовими комісаріатами людей для виконання робіт у ліквідації наслідків аварії в Чорнобилі та інші вимоги.

ВШАНУВАЛИ БОРЦІВ ЗА ВОЛЮ УКРАЇНИ

Івано-Франківське. — В селі Саджава Богородчанського району в неділю, 22-го липня, в годині 3-ій по полудні відбулося величаве посвячення могили січових стрільців та воїнів УПА.

Зібралися тисячі людей з навколишніх сіл, Панахиду відправили чотири греко-католицькі священики. Активісти виступили з палкими промовами на патріотичні теми. Після Панахиди відбулося народне віче, котре провів голова районної ради Володимир Яворський. Виступила також Марія Децик і відповідальний секретар Крайової Ради НРУ. Від Великої Ради НРУ та обласного Товариства „Меморіял" виступив Степан Каструк, який наголосив на вічному змагові до волі та на тих величезних жертвах, яких зазнав український нарід від сталінсько-беріївської кліки. Могилу за могилою, зі слідами страшних мук та катувань розкопують на Україні місця останнього перебування борців за вільну Україну. Одну з таких могил знову відкрили активісти „Меморіялу" у селі Посіч. Це село фактично не існує, воно було знищене карателями державної безпеки у 1950 році. Саме у Великдень 1950 року всі дорослі чоловіки в цьому селі були розстріляні, а жінок з дітьми вивезли на Сибір, після чого село спалили і зруйнували.

Голова обласного Об'єднання ДСУ (Державна Самостійність України) Михайло Зеленчук, колишній хорунжий УПА, наголосив на тому, яке славне і патріотичне є село Саджава, що дало більше 30 синів та дочок змаганням за волю України. З цього ж села походить і командир куреня УПА Благий Олекса. В березні 1945 року він з чотою був оточений великими силами ворога та закиданий бомбами з повітря. Чота мужньо боролася й загинула повністю разом з командиром Олексою Благим. Всі вони по сьогодні спочивають за селом у колжавських лазах. Скоро буде організоване їх перезахоронення.

В селі Красноставці Снятинського району 15-го липня відбулося також посвячення могили січових стрільців та воїнів УПА. Панахиду відправили два священики УПЦ (тобто РПЦ!), потім відбулося віче, яке відкрив голова місцевого осередку Руху. Односельчан та гостей привітав голова сільради, котрий розповів про національний та культурний занепад на Україні, чим здивував усіх присутніх в сенсі „перебудовної" позиції представника влади. Голова закликав до найскоршого відродження втрачених цінностей. Майдан був покритий синьо-жовтими прапорами, а молодь із СНУМ стояла під синьо-жовтими прапорами. Від Івано-Франківського відділення ДСУ виступив його керівник, бувший хорунжий УПА Михайло Зеленчук. Він розповів при-

(Закінчення на стор. 3)

Комуністи здобули перемогу у виборах в Монголії

Улан Батор, Монголія. — Агентство Ассошіейтед Пресс повідомило 31-го липня, що Комуністична партія Монголії здобула перемогу у перших релятивно вільних парляментських виборах, але керівники партії плянують запропонувати іншим, чисельно меншим демократичним партіям, співпрацю і запросити їх до творення коаліційного уряду, — заявив керівник Комуністичної партії Гомбоявин Очірбат. Він при тому додав, що вже наспіли вислідки виборів з 400 виборчих округ (усіх нараховується 430), які говорять, що комуністи здобули приблизно 70 відсотків усіх голосів і можуть творити самі уряд, маючи велику більшість у парляменті, який нараховує 430 місць. На його думку п'ять інших політичних опозиційних до комуністичної партій не здобули відповідної кількости голосів з багатьох причин: вони не мали чіткої програми розв'язки економічного питання і не вміли відповісти, які цілі визначують їхні уряди у випадку перемоги у виборах.

Керівники демократичних партій натомість кажуть, що комуністичний режим не дав їм часу і можливості розвинути широку передвиборчу кампанію, побоюючись, щоб ідеї демократизму не дійшли до пересічного монголця. Центральна виборча комісія погоджується, що в деяких виборчих округах прийдеться повторити вибори, бо жоден з кандидатів не отримав там відповідної кількости голосів. Лідери опозиційних партій надіялися, що вони зможуть здобути більшість хоч у нижчій палаті парляменту, але комуністи перехитрили на відтинку передвиборчої кампанії найкращих своїх пропагандистів-демагогів, які обіцяли виборцям цілковиту перебудову політичної й економічної системи, користаючись практикою російських комуністів, які за п'ять років володіння Михайла Горбачова нічого не осягнули і довели економіку над провалля.

Г. Очірбат заявив кореспондентам, що йому, мовляв, дуже залежить на співпраці з опозиційними партіями і створенні коаліційного уряду, бо це корисно вплинуло б на заспокоєння населення, яке домагається більших свобод, але рівночасно боїться, що відхід Комуністичної партії від політики може спричинити економічну катастрофу.

ІРАК РОЗПОЧАВ ВОЄННІ ДІЇ ПРОТИ КУВАЙТУ

Вашінгтон. — Роман Попадюк, офіційний представник Білого Дому поінформував кореспондентів засобів масової інформації, що Ірак розпочав воєнні дії проти Кувайту вночі з 1-го на 2-ге серпня і добре озброєні іракські військові частини, які включають дві повні танкові дивізії, захопили велику частину території Кувайту, включно зі столицею країни.

В середу, 1-го серпня, на ранішній сесії переговорів між представниками Іраку і Кувайту, які відбулися за посередництвом Савдійської Арабії, Єгипту і Йорданії, іракські представники покинули залю нарад, не знайшовши формули для замирення. Крім того представники Іраку заявили, що Кувайт нібито несерйозно ставиться до мирних переговорів і взаємних територіяльних і фінансових претенсій Іраку.

З Білого Дому також повідомляють, що блискавичний удар іракської армії на відносно слабо озброєну і вишколену армію Кувайту, викликав гостру негативну реакцію в цілому світі. Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй Гавіє Перез де-Куєяр негайно скликав засідання Ради Безпеки ООН, яка великою більшістю голосів засудила інвазію і поставила вимогу, щоб Ірак негайно відкликав свої збройні сили з території Кувайту. Також президент З'єднаних Стейтів Америки Джордж Буш у розчаруванні висловив своє здивування, що ще й сьогодні існують у світі країни, які не мають бажання розв'язувати гострі проблеми шляхом переговорів і вдаються до воєнних дій. Він (Президент) наказав кільком воєнним кораблям ЗСА наблизитись до берегів Кувайту і Іраку.

Р. Попадюк повідомив також журналістів про великі жертви в людях у висліді воєнних дій і про поранення багатьох тисяч осіб з обидвох боків та великі матеріяльні страти. Він підкреслив, що цією справою займатиметься Рада Крайової Безпеки ЗСА, яку президент Дж. Буш скликав на позачергове засідання. Представник Білого Дому назвав воєнні дії Іраку в Кувайті „брутальною агресією" і повторив вимогу Президента про відтягнення війська, якщо іракські керівники не хочуть взяти на себе відповідальности за погіршення ситуації на Близькому Сході. Брент Скавкрофт, голова Крайової Ради Безпеки, прибув до Білого Дому зараз таки, як тільки довідався про інвазію іракського війська. У Вашінгтоні слідкують за кожним звідомленням, яке надходить з терену воєнних дій, бо війна між цими двома країнами може набрати небезпечного обороту. Кувайт має своїх приятелів в арабському світі і покищо не відомо, як вони будуть реагувати на інвазію Іраку. Зокрема Савдійська Арабія поставила у стан поготівля свою армію, а король тієї країни скликав на поспішне засідання своїх дорадників і членів уряду.

Вашінгтонські спостерігачі кажуть, що приблизно 120,000 іракських вояків беруть участь у цій воєнній операції, яка покищо не відомо чим закінчиться.

Ю. Дзундза і К. Стеценко виступлять на Союзівці



Ю. Дзундза



К. Стеценко

Союзівка. — У суботу, 11-го серпня, тут в рамках культурно-розважових програм, виступлять два високо-кваліфіковані молоді мистці різних жанрів — один з Америки, а другий з України.

Юрій Дзундза — це відомий фільмовий актор, який теж постійно виступає у телевізійних продукціях, вперше виступить перед українською публікою, на сцені оселі, на якій він працював від своїх студентських років.

Кирило Стеценко — молодий скрипаль з Києва, композитор, співорганізатор фестивалю „Червона рута" минулого року у Чернівцях, ведучий республіканською телепрограмою „Відеомлин". Він є внуком відомого українського композитора Кирила Стеценка.

Ці молоді мистці зарепрезентують глядачам цікаву, оригінальну програму, яка почнеться в год. 8:30 у залі „Веселки". Після програми — забава, гратиме тріо Олеся Кузишина.

Відбулася зустріч з Митрополитом Іоаном в Чикаґо

Чикаго (Око). — Товариство Сприяння Народному Рухові України в Чикаго зібрало коло 130,000 дол. на які в більшості передано жертвам Чорнобиля та для закуплення різних речей, потрібних Рухові в Україні. В Чикаго було влаштовано виступи перед ширшим українським громадянством майже всіх визначних діячів Руху, що були на американському континенті.

У вівторок, 17-го липня, відвідав вдруге Чикаго, Павло Мовчан, поет, член Управи Руху і депутат Верховної Ради України. Він, як учасник останньої сесії, розповів про події що вирішили делегатів, що врешті й Україна проголосила свій суверенітет. А це резигнація Володимира Івашка, якого делегати вибрали щоб очолював уряд України, а він поїхав до Москви, щоб рятувати російську імперію. Росія проголосила свій суверенітет на з'їзді Комуністичної партії в Москві, де критикувалась партія, і багато відомих осіб залишили її, а гострі виступи депутатів Донбасу, які домагалися покращання їх ситуації. А покращання їх умов бачили вони в тім, коли їх доля буде в руках уряду України, а не Москви, яка вже їм не раз обіцяла золоті гори.

В той самий час завітав до Чикаго з України новообраний Митрополит і заступник Патріярха Української Автокефальної Православної Церкви Іоан, якого щиро вітала і приймала вся українська православна громада міста і околиць. Так, як Товариство Сприяння Рухові в Чикаго об'єднує всю велику українську громаду і часто спільно з проводом УККА та УАКРади влаштовує доповіді членів Руху з України, вона заініціювала зустріч провідників громади і Президії товариства з Митрополитом щоб обмінятися думками, про події, що відбуваються в Україні. В зустрічі взяли участь В. Ткачук, С. Личак, В. Маркусь, З. Бігун, О. Коновал, І. Гарасовська, П. і З. Туркало, О. Гарасовська та В. Мазур.

Українців в діяспорі турбує, що Українські Церкви до цього часу не знайшли спільної мови щоб разом з політичним сектором в єдності і згоді унапрямлювати український народ до незалежної й самостійної української держави, в якій має бути місце на всі релігії ні деномінації, які зможуть жити і співпрацювати, як це робиться тут в Америці де є їх 300.

Митрополит Іоан з жалем ствердив, що непорозуміння між Церквами існують і уряд своїм вмішуванням в ті справи не допомагає, а більш комплікує. Були старання, щоб мати Служби Божі українцям православним і католикам в тих самих церквах у різні години, але дійсність показала, що краще там, де є більшість православних дати церкву їм, а спільно побудувати нову церкву українцям-католикам чи навпаки.

(Закінчення на стор. 3)

Східня Німеччина продовжує купувати совєтську зброю

Бонн, Західня Німеччина. — У вівторок, 31-го серпня, канцлер Західньої Німеччини скликав надзвичайне засідання кабінету міністрів у зв'язку з повідомленнями, що Східня Німеччина має намір придбати совєтську зброю на суму 989 міл. марок (622 міл. долярів).

Про заплановану купівлю, що стала причиною скандалу в Західній Німеччині, заявив у понеділок міністер оборони Східньої Німеччини Райнер Еппельман. За його словами, уряд Східньої Німеччини має намір купити в СССР потужні вантажні авта-ракетовози, протитанкові ракети і автомати. Р. Еппельман сказав, що довготерміновий договір з СССР був підписаний „п'ять-вісім років тому, і його треба виконувати. У противному разі, — підкреслив міністер, — нам доведеться заплатити Совєтському Союзові великі відшкодування".

Пояснення міністра оборони не заспокоїли західньо німецьку громадськість. У вівторок рано депутати Бундестагу і члени кабінету Коля висловили різкий протест з приводу наміру Східньої Німеччини купити совєтську зброю. Депутати парляменту від опозиційних партій обвинуватили Коля в тому, що він знав про договір між Східньою Німеччиною і СССР, але, маючи таку можливість, не зробив нічого для перешкоди.

Західньонімецькі газети нагадують, що Східня Німеччина постійно добивається додаткової фінансової допомоги, наріжаючи на жахливий стан економіки, але в той же час знаходить гроші, щоб купити найновішу совєтську зброю.

Агентство Ассошіейтед Пресс повідомляє, що стало відомо про пляни міністерства оборони Східньої Німеччини купити в СССР 32 літаки-винищувачі „МІГ-29", витративши на купівлю 628 міл. дол. Але міністерство оборони Західньої Німеччини вже наклало заборону на цю угоду, бо армія єдиної Німеччини не має наміру використовувати совєтські літаки.

Рух влаштовує триденне відзначення запорізької спадщини

Київ (ПС НРУП). — Секретатріят Народного Руху України за Перебудову інформує про поспішну підготову до багатолюдного триденного святкування-відзначення запорізької спадщини, у якому братимуть участь українці з усіх дослів но закутин республіки і діяспори. Метою цього масового зібрання є відзначення 500-ої річниці з дня створення Запорізької Січі. Святкування відбудуться у частинно зрусифікованому індустріяльному Запоріжжі і на його передмістях.

В інформації Пресової Служби Руху сказано, що приблизно 600 автобусів, спонзорованих НРУП, привезуть учасників на святкування з усіх областей України. З діяспори прибудуть два зачартаровані пасажирські літаки з учасниками на це святкування. Крім того участь візьмуть лікарі і їхні родини, які будуть в тому часі на медичному конгресі в Києві і у Львові та інші туристи. Зустріч відбудеться від 3-го до 5-го серпня цього року.

Дослідник нашої минувшини

Джерзі Сіті, Н.Дж. (Р.Р.) — В понеділок, 23-го липня, до редакції „Свободи" завітав гість з України, киянин Сергій Білокінь, кандидат філологічних наук, культуролог і джерелознавець з української старовини, член Республіканської Асоціяції Україністів.

Цей надзвичайно інтелігентний чоловік веде себе дуже скромно, про себе розповідає неохоче, а лише старається говорити про предмети своєї улюбленої праці. Отож, щоб познайомити з ним читачів доводиться з трудом виуджувати з нього деяку інформацію і тако звертатися до інших джерел.



С. Білокінь в редакції „Свободи"

Сергій Білокінь народився в Києві 1948 року. Ще з шкільних років виявляв велике зацікавлення українською історією, літературою, мистецтвом і нахили до архівістики, колекціонування та дослідництва. Закінчив історичний факультет Київського університету 1971 року, після чого навчання два роки очолював Наукове Студентське Товариство, бо був нагороджений медаллю „За кращу наукову студентську роботу". Після закінчення університету працював у Державному Музеї Книги і Друкарства та в історико-культурному заповіднику „Києво-Печерська Лавра".

Пізніше закінчив аспірантуру на філологічному факультеті Московського університету ім. Михайла Ломоносова. До Москви він потрапив не випадково, адже така зацікавленість українською історією, культурою та літературою не могла залишитись непомітною для всюдисущих органів державної безпеки, які старанно оберігали великоросійську імперію від українського націоналізму. Пильне око цієї установи не могло не помітити, що з 1963 року юнак підтримував контакти з Іваном Дзюбою, Аллою Горською, Євгеном Сверстюком та іншими представниками української патріотичної інтелігенції. Отож на той час в Україні для нього всі дороги починали звужуватись і закриватись, тому він подався до Москви, де йому допомогла Раїса Іванченко. Щоправда, поступив в аспірантуру не на історичний, а на філологічний факультет. Закінчив і 1978 року захистив дисертацію на тему „Предмет і завдання літературознавчого джерелознавства".

(Закінчення на стор. 3)

У СВІТІ

РЕЧНИКИ ІРЛЯНДСЬКОЇ революційної армії заявили, що це їхня організація була виконавцем вбивства консервативного члена британського парляменту Іяна Гова тому, що він був близьким приятелем прем'єр-міністра Маргарет Тачер і допомагав при творенні англійської політики для Північної Ірляндії. У заяві виданої з бюра ІРА в Дубліні сказано, що такі акції будуть дальше продовжуватися, аж поки Англія погодиться на об'єднану Ірляндію.

ЧЕДІ КЛІБІ, ГЕНЕРАЛЬНИЙ секретар Арабської ліґи, подав до відома, що в листопаді відбудеться в Каїрі вершинна зустріч Арабської ліґи, що буде також і першою такою зустріччю в Єгипті за останніх 13 років. Ч. Клібі перебував в Каїрі на зустрічі із закордонними міністрами Конференції ісламських організацій, де й оголосив про пляни згаданої зустрічі, переговоривши їх найперше з президентом Госні Мубараком. При цій нагоді Ч. Клібі згадав, що головна квартира Арабської ліґи переноситься з Тунісу до Каїру у вересні, але повне перенесення плянується закінчити в липні 1991 року.

У ВІВТОРОК ВЕЧЕРОМ, 31-го липня, тисячі протиурядових демонстрантів зібралися знову на Університетській площі в центрі Букарешту, в цьому самому місці, де відбувалися 53-денні демонстрації минулого червня, що були жорстоко здушені поліцією. Демонстранти шнурами відгородили площу та вивісили плякат з написом, що це є „вільна зона" від нео-комуністів, так як це було зроблено також і на попередній демонстрації. Поліція опісля забрала змонтовану загорожу, але згідно з повідомленнями, демонстрація продовжується.

ОФІЦІЙНЕ ПРЕСОВЕ аґентство ТАСС подало до відома, що СССР і Албанія вирішили унормалізувати свої взаємовідносини, що були перервані в 1961 році, коли Москва мала непорозуміння з Пекіном, а Албанія підтримала Пекін у цій ідеологічній суперечці. ТАСС у своєму звідомленні каже, що до позитивного заключення дійшло на переговорах у Болгарії ще в червні та в Тірані, столиці Албанії, минулого понеділка.

В АМЕРИЦІ

У ВІВТОРОК, 31-ГО ЛИПНЯ, президент Джордж Буш знову зустрівся в Білому Домі з лідерами Конґресу для обговорення питання зменшення дефіциту федерального бюджету. Як і на попередніх подібних засіданнях, Дж. Буш та члени його кабінету зустрілися з сенаторами і конґресменами — членами Демократичної та Республіканської партій. Після закінчення нарад Білий Дім випустив заяву, з якої видно, що як і на минулих засіданнях, не досягнено жодної згоди. Становище республіканської адміністрації та Конґресу, як і раніше, розділяє прірва. Демократи вважають, що зменшення дефіциту без збільшення податків неможливе, але хочуть, щоб саме президент перший вніс пропозицію збільшення податків. Дж. Буш мусить враховувати не лише опозицію групи сенаторів-республіканців, які були й будуть проти підвищення податків, але також наростаючу в країні кампанію проти підвищення податків.

НА ДРУГИЙ ДЕНЬ після того, як комішенер головних бейзбольних ліґ Фей Вінсент усунув Джорджа Стайнбреннера від керівницвта дружиною „Ню Йорк Єнкіс", на цю посаду був призначений його син Генк Стайнбреннер. Рішення Ф. Вінсента викликало велике пожвавлення по всій країні тому, що бейзбол — найпопулярніший вид спорту в Америці, дружина „Єнкіс" — найкраща дружина 70-их років. Особа Дж. Стайнбреннера притягала увагу від тоді, як він — мільйонер-кораблебудівельник, власник конюшень з найкращими біговими доріжками, купив дружину „Єнкіс" в 1973 році від компанії Сі-Бі-Ес. Тепер йому належить 55 відсотків акцій, але згідно з рішенням Ф. Вінсента, йому не належатиме контрольний пакет, він не матиме права втручатися у керівництво дружиною, в тренерські справи.

ВИСЛІДИ 40-ЛІТНЬОГО вивчення понад 100,000 жертв вибухів атомових бомб в Гірошімі та Наґасакі показують, що радіяція не викликала генетичних змін в людському організмі. Науковий дослідник Джан Бойс з Крайового інституту ракових захворювань сказав, що „радіяція викликає успадковані зміни-мутації в багатьох видах рослин та тварин, але інтенсивне вивчення людей, що пережили атомові вибухи не вказують на генетичні зміни". Журнал американської медичної асоціяції надрукував останні висліди вивчення, які суперечать вислідам англійських вчених, що стверджували успадковані захворювання левкемією у дітей, батьки яких працювали на великих атомових заводах поблизу Селлафілду, Англія.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays Mondays and holidays by the Ukrainian National Association Inc. at 30 Montgomery Street Jersey City, N.J. 07302

Svoboda (201) 434-0237 UNA (201) 451-2200

Бюро УНС у Вашінгтоні: (202) 347-UNAW. (202) 347-8631. (факс)

Postmaster: Send address changes to

Svoboda 30 Montgomery Street Jersey City, N.J. 07302
Tel. (201) 434-0237 (201) 434-0807 (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Передплата на рік $40.00 на півроку — $22.00 на 3 місяці — $12.00
Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00
Чеки і „money orders", виставляти на „Svoboda"

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

„Децентралізація" за пляном Ґорбачова

Британське інформаційне бюро Ройтерса проголосило широку інформацію з Москви датовану 28-им липня 1990 року подану у „Ню Йорк Таймсі" з минулої неділі. Одна преважлива частина цього комунікату звучить в українському перекладі: „У минулому тижні один співробітник Ґорбачова, Григорій Ревенко, заявив, що проєкт договору буде вірогідно виготовлений на грудень цього року. Кремль хоче зберегти контроль над такими ресортами, як оборона, валюта, енерґія і транспорт".

Якщо ця вістка правдива — а вона вірогідна, бо відповідає неділимському світоглядові Міхаїла Ґорбачова, то треба сподіватися у майбутньому гострих пересправ у Евразії. А що покищо ми тільки на початку серпня, а той „проєкт договору", що його мали би підписати централя у Москві і кожна усамостійнена країна, членська республіка СССР, був би готов аж у грудні, то й до того часу лідери зацікавлених країн напевне не будуть мовчати. Бо коли Бюро Ройтерса проголосило такі „бажання Кремля", то ледве чи такий плян збережеться в тайні. Якщо Ґорбачов хоче зберегти свій контроль над військом, поліцією, валютою, пальним і транспортом на всьому терені теперішнього СССР, то у практиці виходить, що він готов признати усамостійненим республікам тільки вузьку культурно-національну автономію, з такою переспективою, що військо і поліція в руках русифікаторів — і далі матимуть можливість переслідувати й тероризувати народи.

Міхаїл Ґорбачов прагне завернути колесо історії назад. Він легковажить собі силу національних визвольних рухів і сподівається, що зможе подібними засобами, як їх ужив був супроти Литви, залякувати і шантажувати кожну членську Республіку, яка проголосила чи ще проголосить свою суверенність. На цьому місці згадувано вже, що колишній дорадник президента Джиммі Картера у справах крайової безпеки, професор університету Збіґнєв Бжезінські вбачав можливість збереження формальної єдности СССР у перетворенні його на конфедерацію вповні суверенних республік, які добровільно на це погодяться. Але він уважав, що кожна членська країна такої конфедерації має бути дійсно самостійною, суверенною, з усіма ресортами влади у своїх руках та пов'язана з усіма іншими республіками дуже тонен\u044cкими нитками. Військо, поліція, гроші, пальне і комунікація мусили б, очевидно, належати до прероґатив кожної національної республіки. Міхаїл Ґорбачов із таким своїм пляном, що його згадує Ревенко (ще один малорос) — або взагалі не чув про концепцію Бжезінського або придумав таку карикатуру „децентралізації" системи правління. Про можливість поважних зударів, коли б Ґорбачов захотів збройною силою здавлювати визвольні рухи, вказує згадка у цій самій інформації Бюра Ройтерса про відмову Вірменії скласти зброю своїх парамілітарних з'єднань. Вірменський уряд заявив, що коли би Москва захотіла силою роззброювати ці формації у Вірменії, то прийде до проливу крови. Литовці не дали себе спровокувати до актів, які дали б нагоду Москві переводити масакру на зразок інтервенції проти повстання Імре Надя на Мадярщині у 1956 році. Але й оте застрашування сполучене з економічною бльокадою спричинило обурення Заходу й перешкодило Ґорбачову дістати торговельний договір з Америкою та кредит із Світового банку. Тепер ішлось би вже не тільки про одну Литву чи одну Вірменію, бо „проєкт договору" Ґорбачова напевне обурить патріотів у всіх національних республіках.

У теперішньому гордієвому вузлі, яким став Совєтський Союз, ніхто у світі правильно не визнається і тим паче не всилі передбачити, як той вузол розплутається. Одне певне: кожна вістка, яка приходить з цієї несамовитої держави, вказує, що це ще дуже довгий процес, поки ситуація проясниться і стабілізується. А що „несподіванка є реальним чинником політики", то можна сподіватися прерізних, милих і немилих несподіванок. Фаталістична віра у призначення не обов'язує у політиці, яка визнає критерій розуму. Але живемо у такому дивному часі, що дійсно тільки віра в Вищу Силу, яка керує світом, може заспокоїти схвильованих людей.

Сергій Каразій, Львів

УКРАЇНЦІ В МОСКВІ

II.

Ті ж, хто вважає недостатньою тільки просвітницьку діяльність, об'єднались у філії Руху та УГС (тепер УРП). Головне своє завдання ми вбачаємо в інформуванні населення Москви про події в Україні, ознайомленні їх з правдивою нашою історією, з сучасним політичним життям у наших краях. Ще рік тому під час мітинґів до нас підходили люди й запитували, вказуючи на синьо-жовтий прапор з тризубом: „А чей это флаг?" Зараз же появу наших прапорів одразу ж зустрічають схвальними вигуками: „Рух, ми с вами!".

Улюбленим місцем московських українців є пам'ятник Тарасові Шевченкові. Сюди ми приходимо у дні свят, сюди несемо свою радість і смуток.

21-го січня ми відзначали тут День Соборности України. Мітинґ проходив тоді не тільки під українськими, а й під грузинськими та вірменськими, білоруськими та прибалтійськими національними прапорами. А 26-го квітня тут до півночі тривала Служба Божа, Панахида в пам'ять жертв Чорнобильської катастрофи, відправлені священиками УАПЦ та УКЦ Микита Чудинович з Миколаївщини та львівські греко-католицькі священики, Михайло Низькогуз та Ярослав Лесів, з котрим москвичі знайомі з тих часів, коли він з іншими греко-католиками приїздив до Москви в пошуках справедливости. А перед тим тут проводився у цей день збір підписів під зверненням Руху та БНФ до Мінатоменерґо, Верховних Рад Союзу та України й Білорусії, пікетування Мінатоменерґо й мітинґ протесту проти атомного терору, на який зібралось багато людей і який не захотіли відвідати лише представники Українського постійного представництва в Москві.

Рух у Москві займається не тільки своїми українськими справами. Він також завжди підтримує діяльність інших прогресивних організацій, які діють у цьому місті, перш за все прибалтійських, білоруських та закавказьких, а також московських. Першого травня чи не вперше за 70 років „комунізму" синьо-жовті українські прапори з'явилися на Красній площі, на яку члени Руху та УРП вийшли під гаслами „Україна — держава, а не губернія" та „Геть імперію червоного фашизму!" Приємно було, коли там до нас приєднались росіяни, що несли невідомо, де почуте й перекладене на російську мову гасло „Пусть живет КПСС на Чернобыльской АЭС!"

Звичайно, мітинґи не єдина форма нашої діяльности у Москві, хоч і вона залишається ще досить ефективною. На минулих виборах троє українців, яких підтримував Рух, обрані депутатами до Московських міської та районних Рад народних депутатів. Здобуток на перший погляд невеликий, але той факт, що вони офіційно заявляли, що їх підтримує Рух (а двоє з них є його членами) і були обрані, говорить сам за себе.

На початку червня з'явилась у Москві ще одна українська організація — Комітет громадян України. Проблема громадянства для українців, що проживають в інших республіках Союзу далеко не пересічна й комітет повинен привернути до неї увагу української громадськости (докладніше про це ви можете прочитати в „Літературній Україні" ч. 29, де надруковане звернення комітету).

Виникло в Москві й дві нові релігійні громади — греко-католицька й автокефальна православна, котрі спільними зусиллями домагаються передачі українцям однієї зі запущених, забутих московських церков, які могли б ми відремонтувати й проводити там Богослужіння, запрошуючи священиків з України. В цьому питанні московська українська громада розраховує й на підтримку своїх співвітчизників в Україні.

Нині багато членів Українського молодіжного клюбу та Руху роз'їхалось по Україні — вони беруть участь у всеукраїнському рейді „Дзвін-90", а повернувшись в кінці літа до Москви знову включаться в роботу своїх організацій. Як повідомив голова Московської філії Руху Євген Сярий, головне завдання Руху у Москві сьогодні це роз'яснювальна робота й агітація проти „Нового союзного договору" — нових кайданів України в складі оновленої імперії.

Звичайно, є в московських українців і багато проблем. Це — відсутність коштів, приміщень, тяганина з бюрократами (ні Рух, ні УРП так і не зареєстровані, хоча це й не дуже засмучує їх членів), це і труднощі з випуском власної газети, перше число якої все ж маємо намір побачити восени (плянуємо робити її двомовною й розповсюджувати в Москві й на Східній Україні). Особливе занепокоєння викликало в нас повідомлення про те, що головний осередок розповсюдження української літератури в Москві — маґазин „Українська книга" плянується звідти прибрати, а будівлю передати „Юнеско" під один з 11 ефісів (до речі, ця організація займається саме проблемами науки й культури).

Отож і плянів, і проблем є в українців Москви доволі. Про них інформаційна служба Руху постарається інформувати постійно. Адреса в Москві: Інформаційна служба Московської філії Народного Руху України, 117198, Москва, ул. Миклухо-Маклая 19/305. Адреса у Львові: 290020, Львів, вул. Торф'яна 18/16. Тел.: 59-05-41.

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

ЧАС ЗМІНИТИ НАЗВИ

До статті д-ра Івана Головінського „Значення Харківського Університету" у щоденнику з 21-го липня можна б ще додати, що від 1936 року цей університет носить ім'я М. Ґорького. Як насміх над українцями не названо цей найстарший український університет ім'ям Василя Каразина, його основника, чи ім'ям якогось іншого визначного українця, але ім'ям російського письменника. Це ще один прояв русифікації та пониження України, бо в якій країні так щедро називають установи не іменами своїх, але чужих людей.

Ціла Україна рясно засіяна цими чужими іменами. Багато установ та підприємств носить імена комуністичних ватажків — Леніна, Дзержинського, Орджонікідзе, Кірова, Крупської та інших, чи то передреволюційних російських діячів, наприклад: Харківський Авіяційний Інститут ім. М. Жуковського, Уманський Сільськогосподарський Інститут ім. М. Горького, Донецький Медичний Інститут ім. М. Ґорького, Кіровоградський Педаґогічний Інститут ім. О. Пушкіна, Київська Консерваторія ім. П. Чайковського (чи не годилося б назвати її іменем М. Лисенка), Миколаївський Педагогічний Інститут ім. В. Бєлінського (того, що вважав українську мову Т. Шевченка доброю тільки для селян, а не для літературних творів) та багато інших.

Андрій Даріян Сольчаник
Мідія, Па.

СЛУШНЕ ДОМАГАННЯ, АЛЕ...

Redde, quod debes — *Віддай, що ти винен. (Латинське прислів'я).*

Нещодавно представник польського уряду в розмові з нашими діячами в Україні висловив домагання, що українці повинні звернути полякам їхні національно-культурні і наукові надбання у формі матеріялів збережених у бібліотеці Оссолінеум у Львові — документи, джерела, рукописи, стародруки, книги тощо.

Домагання слушне, але послідовно поляки повинні повернути нам наші культурні здобутки, які в ході історії знайшлися в польському посіданні. Згадати б хоч би: вивезені польським королем Болеславом Хоробрим княжих скарбів з Києва, які зберігаються в колишньому королівському замку на Вавелі в Кракові, ікону Бельзької Богоматері, яку вивіз польський князь Владислав Опольський як воєнну здобич, бувши реґентом галицько-волинських земель після оволодіння Львова польським королем Казимиром, перемиську катедру тощо.

На всякий випадок, поляки привласнили собі куди більше українського духового й матеріяльного добра, ніж навпаки.

Такий обмін присвоєних незаконним способом чужих вартостей повинен відбутися, але двосторонньо.

Володимир Барагура
Вудгейвен, Н.Й.

Омелян Твардовський

„З ЖУРБОЮ РАДІСТЬ ОБНЯЛАСЯ"

II.

Останні тижні до редакції бурхливим потоком пішли листи-відгуки на публікацію Палієнка, Шустенка, Дідика 'Ні в які ворота', що була вміще на 7 червня в добірці 'Поштове відділення'. Нагадаю, — відмічує Донченко, — що мова йшла теж про відгук цих авторів на інтерв'ю з народним депутатом України Я. Кендзьором, надрукованим в 'СГ' 1-го травня, яке викликало в них обурення і ненависть. Протиставлення східній частині України — західної, войовниче неприйняття Народного Руху, Демократичного бльоку — таке головне спрямування цього листа трьох авторів". Донченко далі зацитував закінчення цього листа і продовжував: „...А незабаром по телефоні пролунали застереження, що, мовляв за подібні публікації прихильники Демократичного бльоку мають повне юридичне та моральне право подати нас до суду. Не скажу, що ми були в захваті від цих двосторонніх загроз, та все ж приємно вражала цікавість наших читачів до сучасних подій на Україні, до її історії. Якщо порівняти аналогічні листи минулого року, — продовжує Донченко, то можна точно визначити ступінь небайдужості наших громадян буквально по областях. Перед ведуть івано-франківці, кияни, львів'яни, тенопільчани, ровенчани, донеччани, харків'яни, полтавчани. Помаленьку втягуються до подібних дискусій миколаївці, запоріжці, кіровоградці, херсонці.

„Можливо, саме тому, з с. Бабичі Мостиського району Львівської області, що ми століттями прагнули до єдності, а жили й діяли окремо, так тяжко доводилося нам зберігати мову, культуру, традиції... І треба бути дуже невдячними синами своєї країни, щоб забути про все добре, що було між східними та західними українцями. Та й не час зараз зводити дріб'язкові рахунки, а краще засукати рукави та працювати на совість, щоб наша Україна стала рівна між народами світу. Щоб державні прапори майоріли не лише на конторах, а й на Олімпійських іграх. Хіба 50-мільйоновий нарід не має права на власну олімпійську збірну з будь-якого виду спорту?" — запитує Кірницький.

Є.І. Шваленко із Миколаєва, майстер спорту міжнародної кляси В.З. Малько з Борисполя Київської области припускають, буцімто Палієнко, Шустенко, Дідик — не реальні люди, а вигадка редакції чи колективна анонімка. Підтримує їх і Г.Г. Донець з Києва.

„Ще раз пересвідчився — пише він зокрема, — як тяжко буде на Україні відроджувати державність, національний спорт. Листи (можливо, фальшивих киян) — повторна гримаса рецедиву сталінсько-брежнєвського колоніялізму. Автори застосовують давню, випробувану в численних великомаштабних шовіністичних злочинах зброю — вислови 'чистої води націоналізм', „петлюрівсько-бандерівські прапори". „Вважаю, — пише далі Донець — озлобленість їхня від малоосвіченості, від наївної довіри до брехливої нездарої пропаганди. Тому щиро б радив їм перечитати твори Шевченка, Антоновича, Грушевського, передплачувати 'Літературну Україну', часописи 'Київ', 'Дзвін', 'Пам'ятки України'.

Що стосується людей, яких рубали сокирами, душили, різали, вішали, палили', то в їхній смерті винне не спроковане чужинцями братовбивство, а пряма діяльність каральних радянських органів — ҐПУ, НКВС, відмічує Донченко й далі пише: „Але й оті десятки мільйонів закатованих наших земляків не стануть перепоною на шляху до державної незалежності України, яка неминуче гряде...

Від імені редакції скажу, що ми не вигадали ні допису, ні прізвищ. Такий лист справді існує. І він неприємний за своїм шовіністичним змістом, за своєю лютою категоричністю. Але чи має він право на публікацію. Вважаємо — має. Український народ — не однорідна маса, яка мислить однаково. І про це не слід забувати. Є різні думки, позиції погляди. Можливо, неправильні, помилкові, може, вороже категоричні. Але вони є. Донедавна ми публікували лише одну єдину думку. Чи багато виграли від цього?" — запитує Донченко і наводить листа М.В. Перепічка, члена КПРС з села Загвіздя, Івано-Франківської області. „Не приховую, — пише Перепічка, — був дуже вражений, прочитавши 7-го червня горезвісного листа. Та, мабуть, треба давати можливість висловлювати свої думки таким 'мислителям', щоби не витрачати потім папір на контрпропагандистські статті... Особливо мене втішив їхній підпис 'З неповагою'. Значить, недаремно я й мої знайомці ставимося до вас з повагою. І наступної передплатної кампанії зобов'язуємось загітувати ще з десяток нових передплатників 'СГ'.

Постійний читач 'СГ' робітник меблевої фабрики В.М. Сіроклин з Броварів Київської области збирався поділитися своїми думками з редакцією щодо гри наших фуболістів на світовому чемпіонаті. Та зазначає: „...Поки що про футбол помовчу. Шкода, що автори листів не бачать замасковану, добре виважену лінію на розмежування України. У мене є підозра, що деякі ідеологи зараз не тільки уважно читають популярних у народі І. Драча, Д. Павличка, В. Яворівського, а ще й досконально вивчають правила футбольної гри, щоб при нагоді сказати: 'Не пущать „українську збірну на міжнародні змагання'.

Далі Донченко наводить листа полтавчан Г. Українця, С. Шестопола, В. Христича і М. Бута. „Вони з повагою, відмічує Донченко, до західньоукраїнського населення. Виявляється, служили вони там в лавах Радянської Армії і тільки

(Закінчення на стор. 4)

ЯК ҐОРБАЧОВ РОЗУМІЄ „СОЮЗ"

В сьогоднішньому контексті перемін в Совєтському Союзі, які немов у калейдоскопі міняються майже щоденно, є тяжко аналізувати події на довшу мету. Часто заключення, які сьогодні видаються реальними і логічними, за кілька днів можуть бути цілковито безпідставними.

16-го липня Верховна Рада УССР зробила перший крок на шляху до фактичної суверенности, проголошуючи формально суверенність УССР. На цей факт, що це проголошення суґерувало державну тяглість „суверенної" Совєтської України, тобто держави, котра десятиліттями заперечувала IV Універсал, вказав у своїй глибокій аналізі англійський журналіст і науковець, Дейвид Марплс, Минуло тільки десять днів, бо вже 25-го липня, появилася в „Ню Йорк Таймсі" новинка, яка ясно пише як розуміє Ґорбачов майбутній союз „суверенних" республік. Якийсь Григорій Ревенко, що є членом президентської ради Ґорбачова, сказав американському кореспондентові, що в грудні цього року буде проголошений новий плян „Союзу". На думку Ревенка, союз повстане у висліді процесу, в якому „суверенні" республіки „добровільно" відступлять для центру (читай Москви), свої права. У згаданому союзі центр задержить для себе відповідальність за такі ділянки: оборона союзу, контроля і оборона кордонів, людські права, технологія, транспорт людей і матеріялів, енерґетика, безпека (читай КҐБ) та грошова система.

Що із своєї ласки залишить Москва для компетенції „суверенних" совєтських республік? Трудно не бути саркастичним, але аж напрошується сказати, що союзні республіки будуть мати у своїй компетенції хіба тільки „куховарство, свинарство і доярство". Читаючи „Ню Йорк Таймс", можна було і сміятися, і плакати. Сміятися з наївности Ґорбачова, який думає, що він дальше зможе обдурювати здоровий глузд поневолених націй, і плакати, що в його оточенні знайшлися тепер в XX столітті „тоже українци", які дослівно так, як за Катерини II, будуть йому допомагати рестраврувати сталінську імперію під новою назвою.

Добре розуміючи, якою важливою є для Росії Україна, Ґорбачов взяв собі для допомоги, як бачимо, трьох „українців", Івашка, Ґуренка і Ревенка. Це так на всякий випадок, якщо б

(Закінчення на стор. 4)

Аркадій Жуковський

ОСЕРЕДОК НТШ У САРСЕЛІ НА НОВОМУ ЕТАПІ

I.

У розгарі роботи відповідальні за науковий осередок у Сарселі менше інформували останнім часом про свою діяльність, свої видання, про пляни на майбутнє Наукового Товариства ім. Шевченка в Европі та Інституту Енциклопедії Українознавства (ІЕУ). Добрі люди нам пригадали, що в сьогоднішньому світі крім самої роботи, мусить про неї знати українська громада, а найкращим посередником є українська преса.

Отже інформуємо про теперішню працю Сарсельського осередку. Після закінчення редакції 10-го тому „Енциклопедії Українознавства", що охоплює кінцеві гасла: Хмельницький Борис — Ящуржинський Георгій і містить „Післяслово" з підсумовуючою працею, що тривала 38 років, приступлено до праці над 11-им томом ЕУ. В цьому томі будуть всі ті статті, які не були написані під час появи 10 томів і редакція відсилала читача до додаткового тому, зазначуючи це при назві гасла, чи в тексті позначкою: дивись Доповнення. І саме в 11-му томі знайдуться доповнюючі гасла, потрібні для повности знань з різних ділянок українознавства. Серед бракуючих знаходяться такі важливі статті як: Українці, Селянство, Соціялізм, Патріярхат, Погроми, Нація, Москва, Донецьке і інші. Крім цього, редакція ЕУ 2 підготовляє виправлення найнеобхідніших фактичних помилок, Errata, в чому очікуємо на допомогу редакторів відділів і всіх співробітників, чи навіть звичайних читачів. Якщо стане сил і відповідних фондів потрібно би було виготовити абетковий предметно-іменний показник, що улегшить користування енциклопедією. Редакційна екіпа в Сарселі уже устійнила бракуючі гасла, запропонувала авторів і тепер іде робота над виготовленням.

Для пригадки слід звернути увагу, що Наукове Товариство ім. Шевченка з осідком у Сарселі є надалі, на спілку з Канадським Інститутом Українських Студій і Канадською Фундацією Українських Студій, видавцем англомовної „Encyclopedia of Ukraine", і як таке вносить свій вклад у виготовленні і появі трьох останніх томів. Написання гасел на літери L — Z вже майже закінчене, тепер іде редакційна праця під керівництвом проф. Д. Гусар-Струка, виготовлення ілюстративних карт, і, якщо не будуть непередбачені перешкоди, томи третій, четвертий, п'ятий повинні появитися в 1992 році. Таким чином буде закінчений репрезентативний довідник про Україну важливою, світовою мовою, який є також високо цінений в компетентних колах сучасної України. „Encyclopedia of Ukraine" запроєктував і розпочав її здійснення проф. В. Кубійович, згодом працю над нею продовжила екіпа молодших його співробітників, яка користаючи з КУ 2 й інших довідників, її усучаснює і доповнює, створюючи одну з найкращих книг знання про Україну.

Від 40 років Інститут ЕУ і НТШ в Европі перебувають у Франції, тому відповідальні за ці установи вважали за потрібне приступити до франкомовної „Encyclopedie de l'Ukraine", щоб дати французькому читачеві солідну інформацію про Україну. Від двох років окрема група співробітників у Сарселі працює над цим проєктом, який основується на ЕУ2 і англомовній енциклопедії, ставлючи наголос на гуманітарні ділянки, остаючи збоку дрібні гасла і домени точних наук. У цій енциклопедії слід підкреслити культурні і політичні зв'язки України з Францією. Обсяг франкомовної енциклопедії заплянованo на три тому по 800 сторінок формату англомовної. Праця передбачається на п'ять років.

Енциклопедичні проєкти — це тільки один з аспектів праці наукового осередку в Сарселі й централі НТШ в Европі. Крім цього продовжуються українознавчі досліди з різних ділянок, а їхні висліди публікуються монографічними працями в серії „Записок НТШ", чи інших серійних виданнях НТШ. Пригадаємо, що в Сарселі відбулася редакційна праця над монографією М. Мушинки „Володимир Гнатюк" (1987), та перевидання „Требника Петра Могили" (1988) за редакцією А. Жуковського.

А які пляни і перспективи наукового осередку у Сарселі. Вони випливають зі зміненого положення на всеукраїнському науковому горизонті у зв'язку з новими подіями в Україні. Насамперед важливою подією було відновлення 21-го жовтня 1989 року у Львові діяльности Наукового Товариства ім. Шевченка, яке в 1940 році була заборонила совєтська влада. У березні цього року Львівське НТШ зорганізувало першу наукову сесію, у якій взяли участь також представники чотирьох діяспоральних НТШ, і на якій голова Европейського НТШ доповідав про працю Сарсельського осередку, головно про працю над ЕУ. На цій сесії і в дальших зустрічах і нарадах ми переконалися, що Львівське НТШ стоїть на національних принципах і старається продовжувати традиційну наукову діяльність крайового НТШ, яке завдяки творчості М. Грушевського, І. Франка і В. Гнатюка була властивою українською академією наук. Теперішнє НТШ у Львові розпоряджає великими науковими кадрами-спеціялістами, і при відповідній діяльности зможе згуртувати наукові сили зі всіх осередків України і на науковому відтинку багато причиннитися до національного відродження України.

Закінчення буде.

УКРАЇНА БАГАТА, АЛЕ ЗАНЕДБАНА. ДОПОМОЖІТЬ ЇЙ СТАТИ НА ВЛАСНІ НОГИ. ПЕРЕШЛІТЬ ВАШУ ДИВІДЕНДУ І ПОЖЕРТВУ НА ФОНД ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ — УНС!

Активність етнічних груп у Ню Джерзі

Понад сто етнічних груп у стейті Ню Джерзі творять живу мозаїку, що з однієї сторони вливається у американське русло, а з другої постійно відновлюється напливом нових еміґрантів. Всі національності зберігають свою культуру, плекають її і продовжують у різних формах, а рівночасно вносять свій вклад у культурне життя стейту.

Перед літніми етнічними фестивалями 5-го травня відбувся етнічний „спадщинний" баль і прийняття в Пайн Менор у містечку Едісон. Ця 15 вже міжетнічна імпреза пов'язана з річними фестивалями окремих груп, що відбуваються кожного року в Ґарден Артс Центрі в Голмделі, бо підготовчий балевий комітет складається в більшості із представників етнічних фестивальних комітетів, тепер щоправда поширений і на інші національні групи, хоч вони не влаштовують окремих фестивалів.

Спонзором цієї багатолюдної імпрези — понад 500 гостей — є також департамент стейту разом з бюром для етнічних справ та стейтовою губернаторською радою. Підтримка стейтової адміністрації надає цій імпрезі більш офіційного характеру. Дохід призначений на цілі культурної фундації Артс Центру, але цього року причинився до будови пам'ятника ветеранам В'єтнамської війни, що буде поставлений на посілости Артс Центру в Голмделі. Представник спеціяльної фундації і комітету, що тим займається, зложив прилюдно особливу подяку етнічним групам стейту за цю увагу від імени всіх ветеранів стейту. Будова пам'ятника повинна б закінчитися з кінцем 1991 року. Метою його є вшанувати тих вояків, що загинули у В'єтнамі, тих, що не повернулися, а також ветеранів війни, що мали щастя пережити її. Треба пам'ятати, що в рядах американського війська боролися і загинули вояки українського походження.

Програма балю, якою проводив Карл Петерсон, крім звичайної офіційної частини мала ряд привітів, у тому числі привіт від губернатора Джіма Фл орійо, який передала Джон Гейберл , секретар стейту. У своєму виступі вона підкреслила позитивність етнічних ґруп і їх вклад у культуру та економіку стейту, заохотила усіх підтримувати і плекати свою культурну спадщину.

Дослідник...

(Закінчення зі стор. 1)

навства".

Того ж року повернувся до Києва і працював у Центральній науковій бібліотеці Академії Наук УССР, але всюдисуще око незабаром знову його запримітило і 1981 року він був звільнений. Майже вісім років задовольнявся тимчасовими заробітками, не припиняючи наукової праці. Виступає з лекціями в Київському Клюбі Книголюбів, а з 1989 року працює в Інституті Історії АН УССР, опублікував понад 300 наукових статтей на ще недавно заборонені теми української історії, літератури, мистецтва, виступає з доповідями про М. Грушевського, М. Скрипника, про процес Спілки Визволення України в Будинку вчених та в Музеї Історії Києва.

За кордоном вперше побував лише в лютому 1990 року, коли його запросили на два тижні до Західньої Німеччини. До ЗСА його запросили в березні цього року на конференцію „Сучасна Україна" в Ратґерському університеті, потім він побував на науковій конференції в Урбані, відвідав також і Канаду. Скрізь намагався зазирнути до бібліотек, де вишукував джерела з української історії, літератури, культури, релігії. Відвідав храм-пам'ятник св. Андрія Первозванного в Бавнд Бруку, де склав візиту Патріярхові всієї України та УАПЦ в діяспорі Владиці Мстиславу, який дозволив йому ознайомитись з бібліотекою в Центрі Української Культури. Бібліотека вразила його надзвичайно цінними зібраннями, він називає її справжньою скарбницею, духовним джерелом нашого народу. Працюючи там, не зчувся як почало світати. Там він начерпав чимало інформації для своєї праці.

На запитання про пляни на майбутнє наш гість відповідає, що продовжить дослідницьку працю з історії та культури України, бо саме цього так прагне тепер українська молодь. Він також хоче здійснити свою давню мрію — відновити видання журналу „Наше Минуле", який почав виходити у 1918-19 роках та скоро був ліквідований.

МНОГАЯ ЛІТА
В ДЕНЬ УРОДИН
Валентині Маслій
бажають
Ваші діти; Ярослав, Анна, Володимир і Галина.
Приятелі і сусіди з Діп Крік, Фла, Ленні, Джанет, Тоні, Керті, п-во Фрай.

Червень на Союзівці пройшов під знаком дітвори і молоді

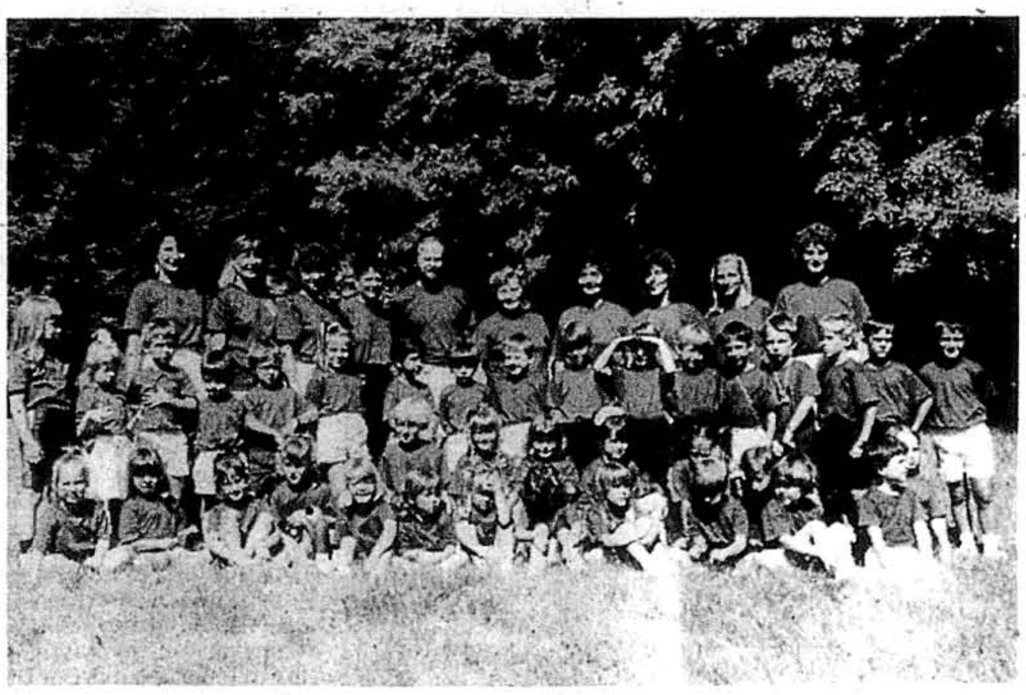
Вакаційний сезон на Союзівці почався приїздом хору хлопчиків і юнаків „Дударик" зі Львова у червні і його концертом, що й надало тон червневим дням на цій оселі УНСоюзу. Відтак відбувся тенісовий табір, короткі відвідини футболістів ФК „Карпати" зі Львова, табір пташат при Пласті, а закінчився цей цикл участю молодих працівників оселі у святкуваннях Дня Незалежности в Елленвіллі, Н. Й.



Хор „Дударик" на сцені Союзівки



Дві групи табору пташат при Пласті





Заключний бенкет тенісового табору на терасі „Веселки"



Головний радний Володимир Квас (посередині) на чолі групи працівників оселі у параді з нагоди Дня Незалежности.

(Фото: Роман Івасівка і ред. Рома Гадзевич)

Вшанували...

(Закінчення зі стор. 1)

сутнім про завзяту боротьбу ОУН-УПА за волю України та закликав відстоювати право на історичну пам'ять про ці героїчні події Від Української Демократичної партії виступила депутат обласної ради, секретар крайової організації НРУ Дарія Децик. Вона з'ясувала сучасний політичний стан в області розповіла як партапартчики, котрі ще залишились при владі, всіляко саботують економічне, політичне та релігійне відродження в області. Багато виступаючих закликало до єдности, до мирного вирішення всіх спірних питань. Закінчилось зібрання піснями: „Як ви умирали, вам дзвони не грали" та гимном „Ще не вмерла Україна". Після цього на спортивному майдані відбувся гарний концерт самодіяльних художніх колективів, особливо всіх захопив виступ хору дітей.

Цього ж дня відбулось посвячення та підняття синьо-жовтого прапора в Снятині. Біля 1,000 осіб скандували „Слава Україні" та співали повстанські пісні та гимн „Ще не вмерла Україна".

Відбулася...

(Закінчення зі стор. 1)

Наші недруги, казав він наштовхують до незгоди, щоб не втратити над нами своєї „опіки". До цього часу зверхники Української Автокефальної Православної Церкви не мали контактів чи розмов зі зверхниками Української Греко-Католицької Церкви, але як повернеться Митрополит Іоан в Україну нав'яже контакти і передасть наші думки й побажання про співпрацю. Він вірить, що ті непорозуміння можна буде легко полагодити в християнський спосіб, бо того вимагає не лише християнська любов але й національна рація і потреба.

У ШОСТУ НЕВИМОВНО БОЛЮЧУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ
нашого Найдорожчого
МУЖА, БАТЬКА І ДІДУСЯ

бл. п.

ТЕОДОРА ЛЕШКА

будуть відправлені

СВЯТІ ЛІТУРГІЇ

в слідуючих церквах:

в понеділок, 6-го серпня 1990 року:
в церкві св. Юра в Ню Йорку, о год. 8:30 ранку;
в катедрі св. Софії в Римі, Італія;
в церкві Непорочного Зачаття в Люрді, Франція

в середу, 15-го серпня:
в церкві св. Івана Хрестителя в Гантері, Н. Й., о год. 9-ій ранку.

———

Рівно ж 6-го серпня 1990 р. о год. 11-ій ранку
відправить

ПАНАХИДУ

о. митрат Сергій Непрель над могилою Покійного на українському православному цвинтарі св. Андрія в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

Дружина — СТЕФАНІЯ
Син — д-р ЯРОСЛАВ з дружиною АЛЛОЮ
Внучка — АДРІЯНА

2-ий Курінь УПС-ок
„Ті, що греблі рвуть"

ділиться сумною вісткою, що з волі Всевишнього відійшла на Вічну Ватру, 28-го липня 1990 р. довголітня членка куреня, член станиці Ню Йорку, та колишня новацька виховниця

бл. п. пл. сен. лікар-дентист

Галина Скорецька

Цією дорогою висловлюємо глибоке співчуття Родині.

Провід Куреня
„Ті, що греблі рвуть"

У СОРОКОВИЙ ДЕНЬ СМЕРТИ
МАМИ, БАБЦІ І ТЕТИ

бл. п.

Анни Горникевич
з дому Сас-Яворської

яка відійшла у Вічність 27-го червня 1990 року
на 95-му році життя

будуть відправлені

ПОМИНАЛЬНІ СЛУЖБИ БОЖІ І ПАНАХИДИ

6-го серпня, в церквах:
св. Варвари, Відень, Австрія;
св. Івана Хрестителя, Нюарк, Н. Дж.;
Христа Царя, Філядельфія, Па.;
св. Йосафата, Рочестер, Н. Й.;
в місті Дрейк, Норт Дакота;

8-го серпня в церкві св. Николая, Пассейк, Н. Дж.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбулися 3-го липня в церкві св. Варвари у Відні, а опісля на цвинтарі Центральфрідгоф у Відні. Заупокійна Служба Божа була відправлена 4-го липня у церкві св. Варвари.

У глибокому смутку:

сини —
ОЛЕГ з дружиною ХРИСТИНОЮ і дітьми МАРІЄЮ, НИКОЛАЄМ, СТЕФАНОМ І ИОСИФОМ
ТЕОФІЛЬ з дружиною ГАННЕЛЬОРЕ і дітьми ТЕОФІЛЕМ і ЮРІЄМ
сестрінниці —
ІРИНА ВІЛЬХА з дітьми ВОЛОДИМИРОМ І ІГОРЕМ
МАРІЯ ШЛЮСАРЕК
сестрінки —
БОГДАН ГАВРИЛИШИН
АНДРІЙ ПАЦЛАВСЬКИЙ
ВОЛОДИМИР РУДАВСЬКИЙ з дітьми ОЛЕКСАНДРОМ і МАРІЄЮ
братанок — ЯРОСЛАВ ЯВОРСЬКИЙ з дружиною ІРЕНОЮ, сином ЮРІЄМ і донькою МАРІЄЮ з мужем СЛАВКОМ і сином МИХАСЕМ
родини — ГОРНИКЕВИЧІВ, ЯВОРСЬКИХ І ЧАПЕЛЬСЬКИХ
та ближча і дальша Родина в Австрії, Німеччині, ЗСА й Україні

У провінції Міссіонес ростуть молоді бандуристи



Учні курсів гри на бандурі в Апостолес

У нашій чудовій-зеленій провінції Міссіонес в Аргентині ростуть молоді бандуристи наче гриби після доброго дощу. Ще після Першої світової війни тут, поселилось досить багато українців. Число їх значно зросло з приїздом еміґрантів після Другої світової війни. Ми їх тут дуже радо вітали тому, що з ними приїхало багато культурних діячів, які займали різні становища у молодіжних, мистецьких і наукових установах на рідних землях. Цей подих з рідної землі дав нам наснагу для праці, зокрема для тих які виростали вже в Аргентині. У тих, що приїхали сюди раніше відродились спомини про рідні землі.

Я так любила слухати, як моя мамця мені оповідала про красу українських сіл на Україні. Про ті черешневі сади про наші розлогі липи про хрущів, які своїм шемрінням творили якісь дивні мелодії.

І хоч мені ніколи не довелось бути на землі моїх батьків, але я у своїй уяві добре уявляю українське село повне, як казав Шевченко, чепурних хат, криницю біля хати, а біля них на дорозі повно наших молодих дівчат і хлопців, які вечорами до місяця виспівують українських пісень.

Молодь наша тут, у соняшному, теплому Міссіонес, звичайно, гуртувалась при парохіях а також при „Просвіті". Тут ми все сходились, співали, організували танцювальні гуртки.

І зовсім несподівано ми довідались, що в недалекому місті Обера є гурток молоді, який грає на бандурі. Досі про бандуру ми знали лише з оповідань. Потім ми довідались, що бандури привозить добродій Макола Чорний з Ню Йорку.

Не пройшло півроку, як нам вдалося з М. Чорним нав'язати контакт. Спочатку наші бажання були дуже скромні — дістати б хоча три бандури. На наше здивування М. Чорний постарався для нас аж 12 бандур. Видно, що на його заклик в Північній Америці відгукнулись добрі серця наших братів і сестер по крови.

На наше щастя якраз у тому часі в Обері відбувався одномісячний вишкіл бандуристів завдяки пароховi місцевої катедри і великому прихильникові бандури о. Оресту Карпюку. Він виявився не тільки любителем бандури, але людиною, яка дала матеріяльну підтримку для провідників бандури.

Від нас поїхала на ті курси Марґарета Спасюк-Полутнянка, вчителька музики з Апостолес. Вона полюбила дуже бандуру і опанувала її дуже швидко. За півроку відбувались вишколи гри на бандурі в Ню Йорку і вона там перейшла ще один інтенсивний курс.

Повернувшись дуже швидко взялася до навчання молоді і з приходом ще більше бандур вже на святкуваннях Хрещення України виступила дуже успішно з 20 бандуристами у великому амфітеатрі.

7-го березня ц.р. до Апостолес приїхав дуже дорогий гість з Ню Йору М. Чорний, який привіз нам ще одну бандуру. Члени ансамблю „Живі Струни" відразу після приїзду з летовища привітали нашого добродія і продемонстрували йому свої успіхи. М. Чорний поділився з нами не тільки відомостями кобзарськими, але також подіями, які тепер відбуваються на нашій рідній Україні. До нас він приїхав з Буенос Айрес, де був учасником і дорадником в заснованню Товариства Українських Бандуристів Арґентини, до якого як член увійшов керівник „Живі Струни" з Апостолес Спасюк-Полутрянка.

Присутність в Апостолес М. Чорного піднесла кобзарський дух у наших бандуристів і допомогла поширити наш вже досить чисельний ансамбль.

Він мав нагоду тут довідатись, що наша група не тільки росте, але й поширює кобзарство на цілий Міссіонес.

Минулого місяця в Апостолес відбувся двотижневий інтенсивний курс гри на бандурі а учасниками цього курсу, який налічував 20 осіб, були не тільки мешканці Апостолес, але й довколишніх осередків, де проживає чимало українців. Курс перевела М. Стасюк-Полутрянка. Вислід курсу був дуже успішний тим, що відразу відкрито нові кобзарські станиці в столиці Міссіонес Посадас де бандуру буде вчити вчитель музики Пасаламан Люїс Марія. Вони поки що мають три бандури, але надіються, як заявила старша сестра Діонізія Шевчук, вона є певна, що М. Чорний постарається для них більше.

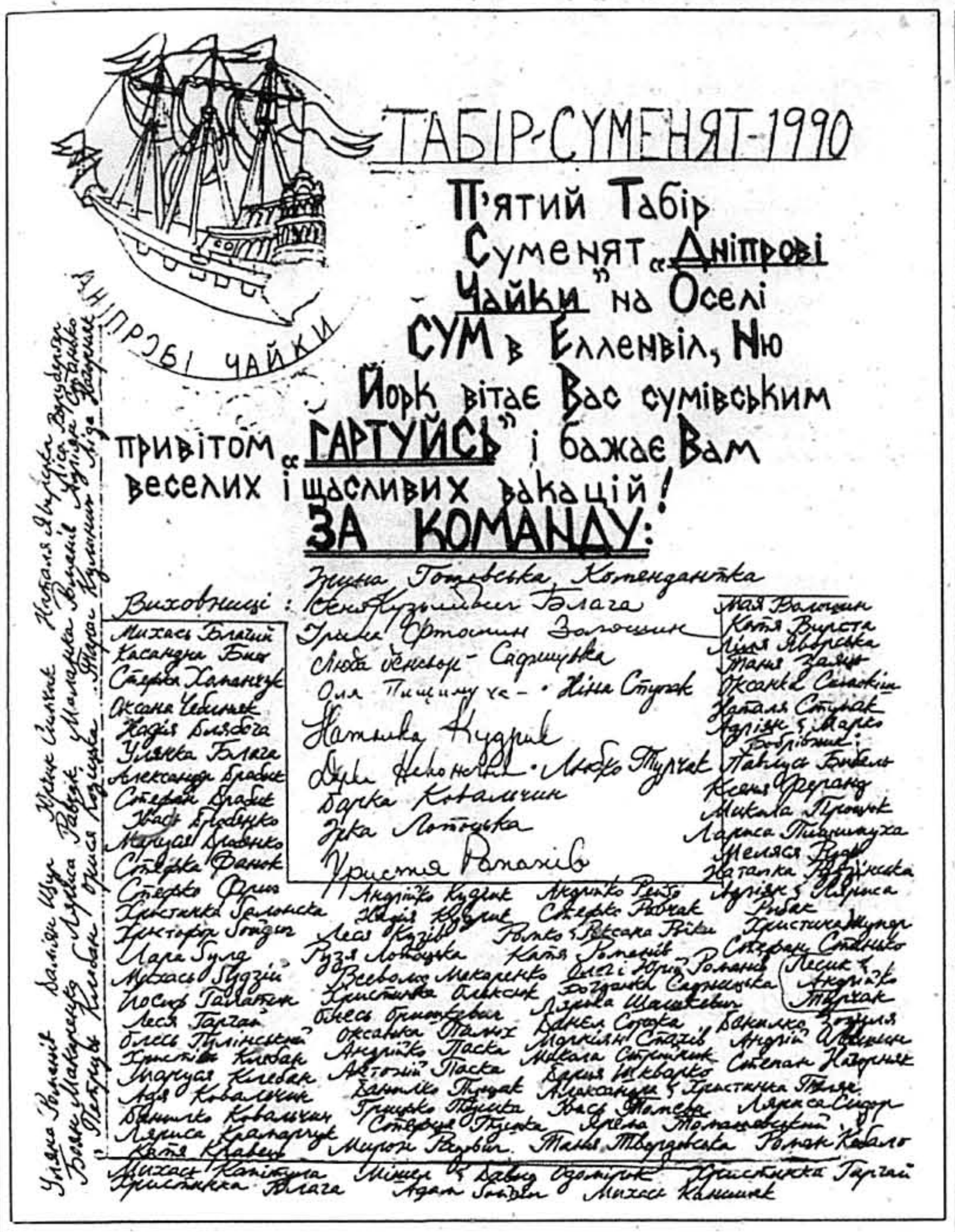
Недалеко від Посадас є ще одна місцевість, де живе чимало українців, де парохом української церкви є рідний брат Владики Андрея Сапеляка з Буенос Айрес о. Василь, який недавно був на Україні і привіз також три бандури. Там також є дуже багато молоді, яка не може дочекатись коли візьме в руки наш улюблений інструмент, бандуру. Звичайно, їм також будуть потрібні бандури, а вони також покладають усі надії на М. Чорного.

Ми постарались подати вам, дорогі земляки Америки і Канади, перегляд росту і зацікавлення нашим історичним інструментом, бандурою, тут в Міссіонес. Тепер ви самі подумайте, чи ми заслуговуємо на вашу дальшу підтримку фінансову. Якраз тепер наша країна Арґентина переживає найбільшу кризу в історії її існування. Ніхто не є спроможний купити навіть сопілку, а ми так хотіли б мати групу сопілчан таких, як ми бачили минулого грудня в Куритибі, коли їздили на посвячення пам'ятника Т. Шевченкові. Там є великий гурток „Фіялки", який грає на сопілках і на малих бандурах.

І на кінець треба сказати про недавній великий успіх нашого ансамблю „Живі Струни" на великому Різдвяному концерті в Апостолес в амфітеатрі, який нараховує понад 5,000 місць. На тому різдвяному концерті виступили балетні групи, хорові й танцювальні, але найбільші овації дістали наші бандуристи тому, що публіка вшанувала їх вставанням з місць.

Нехай живе наш національний інструмент, який чарує арґентинську публіку!

Марґарета Спасюк-Полутрянка



„З журбою..."

(Закінчення зі стор. 2)

добрим словом згадують місцевих жителів. Щодо назв команд, то вони не проти, щоб теж 'Динамо' мало суто українське чи київське найменування. Запорізький 'Металург' теж не завадило б назвати наприклад 'Хортицею'. 'Чому ми повинні забувати справи дідів-прадідів?' — щиро дивуються вони. — Хіба є в нас причина соромитися минулого свого народу?".

„Ні немає у нас таких причин", — підтримує цю думку харків'янин Г. В. Соколовський. Він вважає, що Палієнко, Шустенко, Дідик „стали жертвами яничарсько-шовіністичного 'виховання', неповаги та нігілістичного ставлення до історії України". Настав час сказати правду. І я цілком згоден з народним депутатом України Алтуняном — продовжує Соколовський, — котрий на сесії Верховної Ради України охарактеризував події 1945-50 років як національно-визвольну боротьбу українського народу. На мій погляд, сказав Алтунян, це була також громадянська війна проти сталінізму та командно-адміністративної системи. Звичайно, найбільшим болем одізвався допис отих трьох у серцях людей, яких автори листа закликали пригадати зафіксовані документи та фотографії діяльності Петлюри та його січовиків, Бандери, Мельника, Коновальця'. А їм воно болить, виявляється і без нагадування".

„Зараз у центрі Тернополя на стендах виставлено документи та фото, — пише С. Іванчук. На них зафіксовано гори трупів, завалених на подвір'ї колишньої в'язниці, купи людських місток, черепів. На кожному з них — заплетена коса. Експертиза встановила, що тим дівчатам було по 17-20 років. Думаю, всі знають про це, що ні Бандера, ні Петлюра тюрем не мали".

Таким же болем пройняті листи О. Королька й В. Липенка з Львівщини, Л. Шамрая з Тернопільщини, І. Лень з Рівного. „Нехай Шустенко, Палієнко, Дідик приїдуть до нас у гості, — пише В.Н. Нагірняк з Івано-Франківська і переконаються, що ніякого націоналізму в нас немає, а йде нормальний процес відродження нації. Впевнений, що будь-якого жителя великої України тут зустрінуть привітно, навіть якщо рівень свідомости у нас буде різний". І наче відповіддю на запрошення В. Нагірняка звучить лист А.С. Зінова з м. Сніжного Донецької области: „Мій батько росіянин, мати — білоруска. Розмовляю я, в основному, російською мовою. Довелося часто бувати на Закарпатті, у Львові, Івано-Франківську. Мене там ніхто не ображав ні за мову, ні за походження. Був я і в Києві, коли там ходили чутки про єврейські погроми. Так от 'рухівці', якими нас так лякають, чергували на вулицях, щоб захистити в разі потреби населення від погромників. Цим листом автори ніби закликають до ворожнечі між народами України. А ми ж діти своєї землі"...

Так, ми всі діти своєї землі! — зазначив в свою чергу кореспондент 'СГ' Донченко. І, як говорять християни, одним миром мазані. Тож невже тільки у герці маємо з'ясовувати істину? Цікаво, що сьогодні написав би про нас Геродот? Пам'ятаєте в його 'Історії', слова, якими звично наші з вами пращури-скіфи відповідали ворогам-персам: 'Якщо ви, перси, хочете зійтися з нами у битві, то знайдіть і зруйнуйте могили наших предків, і тоді ви відчуєте нашу силу і наш гнів'. А що ж треба вдіяти нащадкам волелюбним скіфів, щоби навпаки — не підозрівати один одного у нещирості, щоб не зійти знову на історичні манівці? — закінчив кореспондент".

Треба подивляти згаданих авторів листів, які авторитетно й розумно заперечили наклепові Палієнка, Шустенка, Дідика за спиною яких стоять україножери, єдинонеділимці. Це завдяки їм, Україні, важко загоїти глибокі рани на національному організмі, особливо в східніх областях, де сотні років проходив русифікаційний процес. Наслідки цього диявольського процесу вимагають від чолових діячів Руху спеціяльних підходів в своїй праці, що різниться в окремих областях України. Як зазначив недавно народний депутат України з міста Львова Ярослав Кендзьор — „у нас в рядах Демократичного бльоку депутатів, як в океані: постійні припливи і відпливи. То нам симпатизують, то від нас відхиляються, коли ми, наприклад, застосовуємо демарші. Процес закономірний. Депутатські делегації Західної України виходили з конкретних умов і на перших порах уважали, що загальнополітична ситуація і рівень національної свідомости скрізь у республіці такий, як на Львівщині, Івано-Франківщині тощо. Та харків'яни, запорожці нам пояснили: галичани, дорогі, ви відлякуєте багатьох людей своєю радикальністю. Поспілкуйтеся з нашими депутатами і знайдіть золоту середину в своїх діях".

Якщо вислід голосування 355:4 за державний суверенітет України, як перший вагомий крок до повної самостійности, прийшов внаслідок знайдення тієї золотої середини в діях Руху, — то пояснення харків'ян і запорожців заслуговує на дальшу увагу. Очевидно з цієї поради повинні скористати українці в діяспорі, дії яких, для добра України набрали б більше розмаху і сили, якщо б можна власне знайти цю золоту середину.

Як Ґорбачов...

(Закінчення зі стор. 2)

прийшлося творити новий „український" уряд і висилати його з Москви до Києва. Може заіснувати ситуація, що Україна пічне закріплювати свою суверенність, а тоді Москва буде мати готовий другий „український" уряд і все „піде по плану", як це вже було випробувано із харківським урядом в 1918 році. Хочеться, одначе, вірити, що 1990-ті роки це не 1918-ті і Україна добровільно не зречеться своїх державних прероґатив.

Іван Головінський
Ратґерський університет

